

# Зміст

<i>Передмова до другого видання</i> .....	7
<i>Замість передмови. Випереджаючи час</i> .....	12
<i>Розділ 1. Україна: екскурс в історію</i> .....	21
<i>Розділ 2. Важкий шлях України до Великої Європи</i> .....	52
<i>Розділ 3. Вбивство Георгія Гонгадзе</i> .....	78
<i>Розділ 4. Парламентські та президентські вибори (2002–2004)</i> ..	94
<i>Розділ 5. Помаранчева революція</i> .....	115
<i>Розділ 6. Віктор Ющенко — Дон Кіхот від політики</i> .....	129
<i>Розділ 7. Президент Янукович (2010–2014)</i> .....	162
<i>Розділ 8. Проблема європейської інтеграції</i> .....	190
<i>Розділ 9. Майдан</i> .....	197
<i>Розділ 10. «Бандерівці» як пропагандистський бренд</i> .....	211
<i>Розділ 11. Продовження революції</i> .....	238
<i>Розділ 12. Зміна влади чи зміна олігархій?</i> .....	254
<i>Розділ 13. Кому належить Крим?</i> .....	274
<i>Розділ 14. «Російська весна» у Кремлі та в південно-східній Україні</i> .....	289
<i>Розділ 15. Чи хочуть війни росіяни?</i> .....	302
<i>Розділ 16. Президент Петро Порошенко (2014–2019)</i> .....	332
<i>Розділ 17. Президент Володимир Зеленський</i> .....	344
<i>Розділ 18. Російська агресія в Україні (2014–2022)</i> .....	355
<i>Висновок</i> .....	367
<i>Післямова (серпень 2022 року)</i> .....	379
<i>Додаток. Історія сучасної України в біографіях її діячів (на серпень 2022 року)</i> .....	389

# Передмова

## до другого видання

Поки я пишу ці рядки, сидючи у своєму кабінеті вдома в Массачусетсі, російські збройні сили завдають ракетно-бомбових ударів по місту Харкову, де живе мій співавтор Михайло Станчев. «Ситуація в нас складна. Щодня бомблять. Явно вирішили Харків виморити, поки не здамося. Сьогодні вночі спав на підлозі, бо були авіанальоти і скинули ракети чи бомби неподалік від дому. Дякувати Богу, ми з дружиною живі. Діти просять їхати геть, але в мене немає машини, а зараз їздити дорогами України дуже небезпечно». Це з останнього електронного листа від Михайла.

Наша книжка була написана у 2014 році, видана російською, українською і польською у 2015-му. Перечитуючи її зараз, у серпні 2022 року, я зрозумів, що не можу додати чи виправити в ній жодного слова — таким очевидним було вже у 2015 році все, що відбуватиметься в майбутньому. Усі наші прогнози, на жаль, справдилися. Але позаяк з моменту написання книжки минуло вісім років, ми додали три нові розділи, які розповідають про події, що відбулися в Україні у 2014–2022 роках.

У 2014 році Україна, яка зазнала напад російської сторони, надала нам всім перепочинок, яким ми не скористалися. Якби санкції, які ми вводимо проти Росії сьогодні, були введені вже у 2014 році, після анексії Криму і вторгнення у Східну Україну, нам не довелося б стати свідками великої війни, що розпалюється на наших очах. Проте так сталося, що й агресія проти Грузії у 2008 році, і вторгнення в Україну минули для Путіна безкарно, без наслідків. Точніше: злочин було вчинено, чужі землі зруйновані й захоплені, тисячі людей вбиті, а покарання не сталося. Зрозуміло, що єдиний висновок, який міг зробити з того, що сталося, і зробив агресор — це той, що можна і далі загарбувати сусідів. Україна в переліку Путіна була під номером один. От він на неї й напав.

Путін 24 лютого 2022 року розв'язав Третю світову війну. У своїх істеричних промовах, що передували нападу на Україну, як і відразу після вторгнення, він попередив, що запланована ним війна буде термоядерною і що загарбання України — це лише перший етап великого плану. Його промови стають дедалі більш агресивними, навіть шизофренічними. Але Путін є божевільним точнісінько так само, як божевільним був Гітлер. Тому визначення того, здоровий Путін психічно чи хворий, ніяк не допомагає в нашій з ним боротьбі.

Станом на серпень 2022 року, коли пишеться цей текст, усіма покинута Україна на самоті бореться проти воєнного злочинця Путіна. Як довго вона протримається і як проходитиме для Росії й України воєнна кампанія, зараз не може передбачити ніхто. Перемогти в Україні Росія не зможе. Уже не змогла. Але сплюндрувати все на своєму шляху і зруйнувати з повітря може.

Перший місяць війни показав, що абсолютно всі воєнні оглядачі недооцінили силу спротиву української армії, водночас переоцінивши міць армії Росії. Разом з тим слід розуміти, що Росія зосередила на кордонах України всі свої боездатні війська, оголивши інші фронти і залишившись без резервів. Первинно війська до Білорусі звозили навіть із Далекого Сходу. Зараз перекидають війська з окупованих автономних республік Грузії, привозять найманців із Сирії, головорізів Кадирова з Чечні, звертаються по допомогу до Казахстану і Білорусі, призивають 130 тисяч новобранців... Інакше кажучи, російські війська здатні вторгнутися в Україну і займатися розбоєм, руйнуванням і мародерством, але успішно вести бойові дії на чужій території вони не можуть.

За планом, розправившись з Україною, навіть якщо для цього знадобиться покласти десятки тисяч російських солдат і стільки ж українських життів, зруйнувати древні міста, що вціліли під час Другої світової війни чи відбудовані пізніше, а можливо, навіть не дочекавшись завершення воєнних операцій російської армії в Україні, лише пробивши сухопутний коридор до Придністров'я, де вже зосереджені російські війська, Путін вийде до кордонів ще однієї держави, яка не ввійшла в НАТО, — Молдови, і розпочне її загарбання. Це друга частина його плану: зруйнувати ще й Молдову. Після цього всі колишні європейські республіки СРСР, які ще не встигли увійти в НАТО, — Білорусь, Україна і Молдова — виявляться втягнутими у війну. На наступному етапі Путін планує вторгнутися або до Фінляндії і Швеції, які теж не є членами НАТО, або в країни Балтії — а вони є членами альянсу.

Протягом перших тижнів цієї війни нікому не підзвітний диктатор Білорусі Лукашенко, який втягнув свої країну у війну проти України на боці Росії, провів шахрайський «референдум» про скасування без'ядерного статусу Білорусі. Я очікую, що в недалекому майбутньому, щойно окреслиться поразка Росії у війні з Україною, Путін розмістить у Білорусі ядерну зброю під приводом повернення до цієї країни того, що забрала Росія після 1993 року, коли Білорусь від ядерної зброї відмовилася. Потім Путін почне шантажувати НАТО тим, що в разі відмови визнати його контроль над Україною та Молдовою і передати Росії країни Балтії «незалежна держава» Білорусь завдасть по Польщі та Литві ядерних ударів (про які Росія заявить, що не має до них жодного стосунку). Це буде новий вид гібридної зброї Путіна: ядерна гібридна зброя з чужої території. Я назвав Польщу і Литву, а не якісь інші держави, лише тому, що в одній зі своїх промов Лукашенко висловив брехливе твердження, буцімто НАТО планує розмістити ядерну зброю, спрямовану проти Росії, в Польщі та Литві. Чи завдасть НАТО удару у відповідь лише по Білорусі, чи заявить, що Лукашенко не є незалежним від Росії політичним діячем і термоядерний удар ініціював Путін?

Є елемент, який сьогодні неможливо не враховувати і не можна не згадати: президентські вибори у США 2024 року і теоретична можливість перемоги на цих виборах Дональда Трампа. Трамп не випадково уже зараз просить Путіна допомогти йому зібрати компромат на сім'ю Байденів. Він подає Путіну сигнал: якщо той допоможе стати президентом, Трамп на знак подяки дозволить йому загарбати Європу. Якщо Трамп стане президентом, США вийдуть з блоку НАТО, і Європа повинна буде самостійно битися з Росією, яка, порівняно з Європою, має очевидну перевагу в ядерних озброєннях.

Теперішніми трагічними днями, на тлі яких «Герніка» Пабло Пікассо здається початковим етюдом до величезного монументального і ще не створеного полотна, не можна не згадати про людину, яка виявилася, сама того не плануючи, символом вільної України і спротиву Путіну — про президента України Володимира Зеленського. Хай що б сталося з ним тепер, хоч як би обернувся хід війни, він увійде в аннали історії як державний діяч, що опинився на висоті задач, які стоять перед його країною, і обстоює незалежність України перед очманілим тираном, що руйнує все на своєму шляху. У цій сутичці Зеленський вже переміг, тому що Путін у цій війні вже програв. Просто Путін про це ще не знає. Він не здатен зупинитися — ні в Україні,

ні за її межами. Він воюватиме зі всім цивілізованим світом. Але перемогти в цій війні Путін не може, позаяк він тепер не має нічого, крім ядерного блефу. Армії для вторгнення в Європу він теж уже не має. Він втратив її в Україні.

Про Росію, Путіна і путінський режим можна тепер просто забути. Немає вже такої країни — Росії. Путін її знищив. Є держава, яку зневажають та ненавидять, і народ, що населяє її — його тепер теж зневажають та ненавидять. Немає вже президента Путіна — є божевільний тиран, який загнав себе в бункер. Немає путінського режиму, позаяк путінський варіант був чимось схожим на італійський фашизм 1938 року, а сьогодні в Росії фашизм, найбільш схожий на німецький нацизм 1939 року. Існувати довго в такому режимі Росія не може, точно так само, як не змогла проіснувати в ньому гітлерівська Німеччина.

Путін — тиран і правитель дикої країни, який зганьбив увесь російський народ і збездивив себе на століття. Нам навіть важко уявити собі, який тепер вигляд матиме історія Росії XXI століття. Хіба зможе бодай хтось у найближчі, скажімо, сто років сказати про Росію і російський народ хоч одне добре слово? Звісно ж, ні. Це неможливо. Ні Пушкін росіян уже не врятує, ні Достоевський, ні Толстой, ні балет із «Лебединим озером», ні Гагарін із космосом. Путін 24 лютого 2022 року поховав Росію. Навік. Назавжди. Як же він і ті, хто керує сьогодні Росією, мають нічого не розуміти в питаннях вічності, щоб так зганьбити свою країну і свій народ, до якого, на їхню думку, вони належать? Навіть Сталін через втягнення СРСР у Другу світову війну на боці союзників зумів, після сталінсько-гітлерівського пакту серпня 1939 року, уникнути всезагальної ганьби і зневаги. Якби найстрашнішому ворогові Росії поставили завдання завдати країні максимальної шкоди, він не зміг би вигадати такого дикого і злочинного проекту: «війна проти України!» Але його спромігся придумати і реалізувати Путін зі своїми поплічниками з Луб'янки.

Війна Росії проти України не може завершитися, і вже не завершилася, перемогою Росії над Україною. Це не означає, на жаль, що Україна може виграти цю війну без допомоги НАТО. Просто тому, що війна провадиться зараз на території України, а Путіну абсолютно байдуже, скільки російських солдатів він у цій війні покладе. Покладе 100 тисяч, наприклад, і далі що? Українці потомляться трупи вивозити й ховати. Рештки російських солдатів лежатимуть на полях, розкладатимуться, адже настає літо, їх обгризатимуть звірі... І це все у XXI столітті, під гаслом «відродження Великої Росії»!

Завдяки всьому цьому ми далеко просунулись у розумінні того, що таке Путін, що таке сучасна Росія, чим вона страшна і чим загрожує світові ця імперія зла. Відповідь на запитання, як зупинити Путіна, проста і очевидна: зараз Путіна можна зупинити тільки військовою силою — як і Гітлера в 1939 році. Час мирних перемовин минув. Санкції, введені із запізненням на 8–14 років, послаблюють Росію, викреслюють її зі світової спільноти, але зупинити агресію Путіна санкції не зможуть. Це може зробити тільки військове втручання України і НАТО. І єдиний спосіб закінчити цю війну (бо ж Путін її закінчувати не буде) — це здобути над Путіним перемогу силами коаліції, як це було зроблено в 1945 році.

Гітлер 1 вересня 1939 року теж не думав, що починає світову війну, у якій він сам програє, а його імперія буде знищена, розірвана на шматки, загарбана і розділена на дві держави. Тим паче він не припускав, що вже через 6 років після початку цієї війни вчинить самогубство. Путін теж не припускає. Взагалі, якби всі полководці, які починали війни, наперед знали, чим вони закінчатимуться, жодна війна не виникала б. Усі війни завжди замислювались як переможні блицкриги, а тривали часто впродовж багатьох років і закінчувалися поразкою їхніх ініціаторів. Тому Путін тут не виняток, а загальне банальне правило. Його безкультур'я заважає йому у все це вникнути. Він ніби як атакує, але сидить у бункері десь у російській глибинці, мов у фортеці в облозі, за довжелезним столом, за яким до нього не дотягнутися (щоб задушити), не поцілити в голову чимось важким, не кинути ножа, не отруїти... Перед народом він виступає в акваріумі з куленепробивного скла... І це диктатор «великої ядерної держави»! Невже це можна порівняти із Зеленським, який виступає у футболці захисного кольору на київській вулиці, незважаючи на загрозу авіанальоту? У всесвітню історію Росія і Україна вписали сьогодні (вже вписали) кожна свій розділ. Мені страшно уявити, який вигляд у цьому підручнику матиме розділ про історію Росії. Мені боляче думати про те, що розділ про історію України не зможе прочитати багато хто з громадян цієї великої країни.

Слава Україні!

*Юрій Фельштинський  
Серпень 2022, Бостон*

Замість передмови

## Випереджаючи час

Я є співавтором двох книжок, кожна з яких на шість років випередила час. Першу — «ФСБ підриває Росію» — написав у співавторстві з Олександром Литвиненком у 2000 році. І хоча книжка стала відомою у Росії й навіть була частково видана в Москві як спецвипуск «Нової газети» (серпень 2001 року), за межами країни їй не повірили: надто вже густими та чорними фарбами було описано все те, що відбувалось у «демократичній» ельцинсько-путінській державі. Ми писали, як Федеральна служба безпеки успішно саботувала російські демократичні реформи, як уміло — через організовані спецслужбами теракти — було спровоковано спочатку так звану Першу чеченську війну, а відтак і Другу, що її розв'язали у вересні 1999 року. Ми докладно проаналізували обставини терактів, які відбулися у тому ж вересні 1999 року в кількох російських містах, і дійшли до висновку, що за ними (а саме ці теракти призвели до Другої чеченської війни) стояли російські спецслужби, головною метою яких було — привести до влади директора ФСБ Володимира Путіна.

Проте у 2001 році у все це важко було повірити. Минуло п'ять років. У листопаді 2006 року в Лондоні отруїли Олександра Литвиненка. Причини, через які скоїли це вбивство, та його історія — окремий детективний сюжет. Але тепер нам важливо наголосити на іншому: саме після отруєння Литвиненка смертельною радіоактивною речовиною західна громадськість, та не лише Великої Британії, але й усього світу, повірила у зміст книги «ФСБ підриває Росію». Все описане там стало банальною істиною; й навіть здавалося дивним, що раніше її не помічали. У 2007 році книгу видали у двадцяти країнах.